

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

İSLAM HUKUKUNDA CEZA

CEZALAR

Cezalar, insanları suç işlemekten alıkoymak için vardır. Allah (ﷻ) şöyle buyurmaktadır:

وَلَكُمْ فِي الْقِصَاصِ حَيَاةٌ يَا أُولِي الْأَلْبَابِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ "Kısasta sizin için hayat vardır, ey akıl sahipleri"¹

Yani kısas hükmü sizin lehinize bir hükümdür. Kısas hükmünün gereği olarak öldüren bir kimsenin öldürülmesi büyük bir hikmettir. Kısas, canı ve hayatı devam ettiren, koruyan bir hükümdür. Katil öldürüleceğini bildiği zaman öldürmekten vazgeçer ve böylece nefisler için hayat sağlanmış olur. Zira bir başkasını öldürdüğü zaman kendisinin de öldürüleceğini bilen akıl sahibi bir kimse böyle bir işe kalkışmaz. Tüm cezaların mantığı budur ve cezaların caydırıcılığı da buradan kaynaklanmaktadır.

Suç, kötü bir fiildir. Kötü fiil ise, şeriatın "kötü" olarak belirlediği davranışlardır. Bu nedenle şeriat tarafından "kötü fiil" olarak tanımlanmayan bir davranış

¹ Bakara: 179

"suç" sayılmaz. Şer'î naslar tarafından kötü fiil olarak tanımlandığı zaman ancak suç sayılır. Burada "**kötü fiilin**" derecesine, yani suçun büyüklüğüne ya da küçüklüğüne bakılmaz. Şeriat kötü fiili günah saymış ve işleyenin cezalandırılmasına hükmetmiştir. Dolayısıyla İslam hukukunda "**Günah**" ile "**suç**" aynı anlama gelmektedir.

Gerçekte insan fitratında zorunlu olarak suç işleme isteği (suça eğilimlilik) olmadığı gibi insanın suç işleme isteği (suça eğilimliliği) tümüyle sonradan kazandığı bir özellik veya hastalık da değildir. Suç, insanın; kendisi, Rabbi ve diğer insanlarla olan ilişkilerini düzenleyen sisteme karşı hareket etmesidir. İnsanı, insandaki içgüdüleri ve bedensel ihtiyaçları Allah yaratmıştır. İnsanda var olan bu özellikler insandaki canlılığın gereği olarak vardırırlar ve insanı doyurulmaya iterler. Bu nedenle insan, kendisinde var olan bu ihtiyaçları gidermek için harekete geçer. İşte insanda var olan bu açlıkların doyurulması düzensizliğe ve başıboşluluğa terk edilirse insan, hatalı ve anormal doyum yollarına başvurur. Bu nedenledir ki insanın amellerini düzenleyen Allah, bu içgüdülerin ve bedensel ihtiyaçların doyurulma keyfiyetini de düzenlemiştir. Bu amaçla şer'î hükümler konulmuş ve İslâm şeriatı, insandan kaynaklanan her olayın hükmünü açıklamış, helaller ve haramlar koymuştur. Bu nedenledir ki İslâm şeriatında "**emirler**" ve "**yasaklar**" vardır. Bu emirler ve yasaklar nedeniyle insanı, emrettiklerini yapmakla, yasakladıklarından da sakınmakla sorumlu tutmuştur. Tersine hareket ettiğinde ise kötü bir iş yapmış, yani suç işlemiş olur. Dolayısıyla insanların, Allah'ın

emirlerini yapmaları, yasakladıklarından da kaçınmalarını sağlamak üzere suç işleyenlerin cezalandırılmaları kaçınılmazdır. Emir ve yasaklara aykırı hareket edenleri cezalandırmadıktan sonra bu emirlerin ve yasakların hiçbir anlamı olmaz. Üstelik İslâm şeriatı bu suçlar için hem bu dünyada hem de ahirette cezaların var olduğunu açıklamıştır. Ahirette verilecek cezalar Allah'a ait olup kıyamet günü Allah, günahkarları cezalandıracaktır. Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

"Suçlular, simalarından tanınırlar da alınlarından ve ayaklarından tutulurlar."¹

"Kafirler için cehennem ateşi vardır."²

وَالَّذِينَ يَكْتُمُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا يَنْفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ يَوْمَ يُحْمَىٰ عَلَيْهَا فِي نَارِ جَهَنَّمَ فَتُكْوَىٰ بِهَا جِبَاهُهُمْ وَجُنُوبُهُمْ وَأَطْهُورُهُمْ هَذَا مَا كُنْتُمْ لِنَفْسِكُمْ فَذُوقُوا مَا كُنْتُمْ تَكْتُمُونَ "Altını ve gümüşü biriktirip de onları Allah yolunda harcamayanlar; işte onlara pek acıklı azabı müjdele. O gün cehennem ateşinde (biriktirdikleri altınlar ve gümüşler) kızdırılır, bunlarla alınları, böğürleri ve sırtları dağlanır. İşte bu, kendiniz için biriktirdiğinizdir. Tadın biriktirdiğinizi, denir."³

¹ Rahman-41

² Fatır-36

³ Tevbe: 34-35

"Bu böyle. **Azgınlar için de çok kötü bir sonuç vardır. Cehennem. Oraya girerler. Ne kötü bir konaktır.**"¹

Yüce Allah günahkarlara azap edeceğini va'd etmekle birlikte onların işi Allah'a aittir. Dilerse onlara azap eder, dilerse onları bağışlar. Şöyle buyurmaktadır:

"Allah kendisine ortak koşmayı bağışlamaz. Bunlardan başkasını dilediğine bağışlar."²

Delillerin genelliğinden dolayı onların tevbeleri makbuldür.

Dünya hayatındaki cezaları uygulama görevi İmama (Halifeye) veya naibine aittir. Yani Allah'ın hadlerini, cinayetlerle³ ilgili hükümleri, taziri ve muhalefet cezalarını uygulamak devlet başkanının görevidir. Suç işleyenlerin dünya hayatında cezalandırılmaları ile onların ahiretteki cezaları kalkar. Cezaların iki boyutu; engelleyici ve zorlayıcı boyutu vardır. Engelleyici yönü ile insanları günahlardan ve suçları işlemekten alıkoyar. Zorlayıcı yönüyle de ahiret azabını zorunlu hale getirir. Dünyada, devletin cezalandırmasıyla Müslüman ahiretteki azaptan

¹ Sad: 55-56

² Nisa-48

³ Burada kullanılan cinayet kelimesi insanların canlarına, organlarına, mallarına ve namuslarına yönelik, yasaklanan her türlü fiil ve bunlar hakkında uygulanan cezalar anlamına gelmektedir.

kurtulur. Bunun delili Buhari'nin Ubade b. es-Samit'ten rivayet ettiği şu hadistir:

كُنَّا عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي مَجْلِسٍ فَقَالَ بَايَعُونِي عَلَى أَنْ لَا تُشْرِكُوا بِاللَّهِ شَيْئًا وَلَا تَسْرِفُوا وَلَا تَزْنُوا وَقَرَأَ هَذِهِ الْآيَةَ كُلَّهَا فَمَنْ وَفَى مِنْكُمْ فَاجْرُهُ عَلَى اللَّهِ وَمَنْ أَصَابَ مِنْ ذَلِكَ شَيْئًا فَعُوقِبَ بِهِ فَهُوَ كَقَارِئِهِ وَمَنْ أَصَابَ مِنْ ذَلِكَ شَيْئًا فَسَقَرَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ إِنْ شَاءَ عَقْرَ لَهُ وَإِنْ شَاءَ عَذَّبَهُ *"Biz Rasulullah (ﷺ) ile bir mecliste iken bize; "Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmamak, hırsızlık yapmamak ve zina etmemek üzere biat etmeye geldikleri zaman" ayetinin tamamını okuyarak şöyle dedi: "Bana biat ediniz dedi. Sizden kim sözünde durursa onun mükafatı Allah'a aittir. Kim bunlardan birisini yaparsa kendisine keffaret olmak üzere işlediği suçun cezası ile cezalandırılır. Kim bunlardan birini yapar da Allah onu suçunu örterse, dilerse ona azap eder dilerse onu bağışlar."*¹

Bu hadis dünya hayatındaki cezanın belli bir suçun karşılığı olduğuna, bu cezanın devlet tarafından uygulandığına ve kişiden ahiretteki azabı kaldırdığına dair açık bir ifadedir. Bu nedendir ki Maiz zina yaptığını itiraf ettiğinde taşlanarak öldürülmüştür. Aynı şekilde Gamidiye ve Cüheyne'den birer kadın zina ettiklerini itiraf etmişler ve ölünceye kadar taşlanmışlardır. Bu nedenle Rasulullah (ﷺ) Cüheyneli kadın hakkında şöyle demiştir:

"Bu kadın oyle tevbe etti ki, onun tevbesi Medine halkından"

¹ Buhari Hudud: 6286; Nesei Biat: 4139

yetmiş kişiye taksim edilseydi onların hepsini rahmetle kuşatırdı."¹

Burada isimleri zikredilen kimseler ahiret azabından kurtulmak için dünyada devlet tarafından cezalandırılmak üzere suçlarını itiraf etmişlerdir. Bu nedenledir ki Rasulullah'a gelen Ğamidiye'li kadın: "*Ey Allah Rasülü! Beni temizle*" diyordu. Nitekim Rasulullah (ﷺ) zamanında birçok kişi işledikleri suçları itiraf ederek ahiret azabından kurtulmak için dünyada cezalandırılmayı kabul etmişler, dünyada çekecekleri acıya ve kısasa razı olmuşlardır. Çünkü dünyadaki azap, ahiretteki azaptan çok daha hafif ve kolaydır. Özetle cezalar, engellemeler ve zorlamalardan ibarettir.

Devlet tarafından suçlara ve günahlara uygulanacak olan bu cezalar, Allah'ın emir ve yasaklarını uygulayabilmenin tek yoludur. Yüce Allah birtakım yasaklayıcı hükümler koyduğu gibi bunların ihlali durumunda uygulanması için de cezai hükümler koymuştur. Allah (ﷻ) malın korunmasını emretmiştir. Bu hususta Rasulullah (ﷺ) şöyle buyurmaktadır:

... لا يَحِلُّ مَالُ امْرِئٍ مُسْلِمٍ إِلَّا بِطَيِّبِ نَفْسٍ ..." *Kendi gönül rızası ile olmadıkça müslüman bir kimsenin malı kardeşine helal değildir."*²

¹Müslim, Hudud 24, 1696; Tirmizi Hudud 9, 1435; Ebu Devud Hudud 25, 4440-4441; Nesei Cenaiz 64

²Ahmed b. Hanbel: 19779

... فَبَيْنَ دِمَائِكُمْ وَأَمْوَالِكُمْ عَلَيْكُمْ حَرَامٌ ... "Şüphesiz ki mallarınız ve canlarınız birbirinize haramdır."¹

Allah'ın bu emrinin uygulanması için hırsızlık yapanın elinin kesilmesini gerektiren hükümler konulmuştur. İnsanların zina yapmaları yasaklanmıştır. Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

... وَلَا تَقْرَبُوا الزَّانِيَةَ إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً... "Zinaya yaklaşmayınız. Doğrusu bu (zina) kötü bir şeydir."²

Allah'ın bu emrini uygulamak üzere celd (sopa) ve recm (taşlama) hükümleri getirilmiştir. İşte temel metot, tüm emredici ve yasaklayıcı hükümlerin aksine davranılması halinde devlet tarafından cezalandırılmaktır. Bu nedenledir ki şer'î hükümlerin uygulanma metodu aykırı davranışlarda bulunanların cezalandırılmasıdır. Bu cezaların nasslarla belirlenmiş ya da yöneticinin takdiri ile belirlenmiş cezalar olması arasında fark yoktur.

¹ Buhari, Hac; 1625

² İsra-32